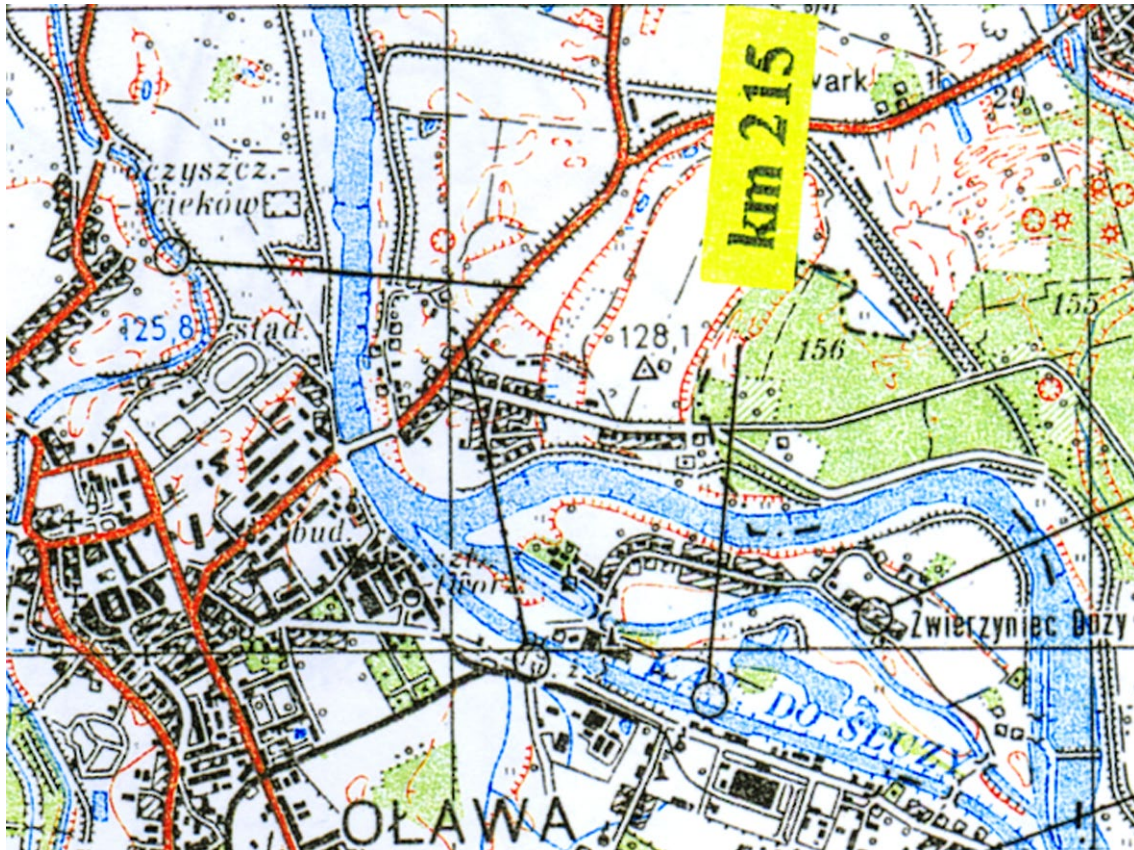
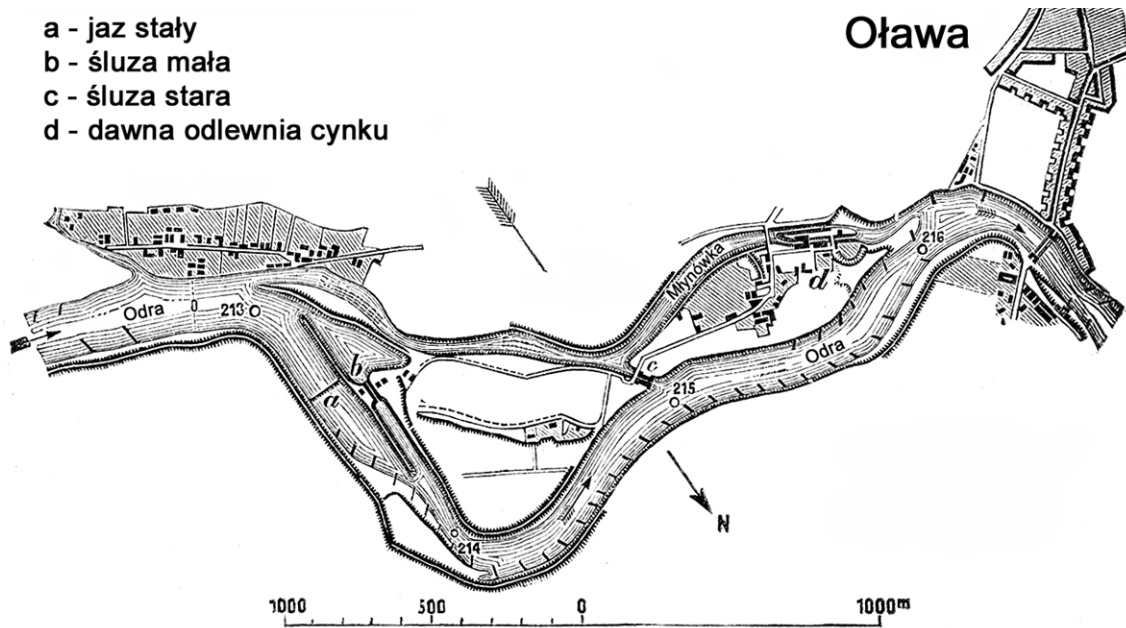

3.4.17. Stopień Wodny Oława.

Jest najważniejszym elementem Oławskiego Węzła Wodnego, zlokalizowany w m. Oława, gm. Oława, pow. oławski, woj. dolnośląskie, rz. Odra km. 213,30. Spad: 3,15 m. (śluza mała) / 4,62 m. (śluza duża).

**Sytuacja stopnia wodnego Oława na tle węzła wodnego
(z mapy zawierającej kilometraż Odry).**

Sytuacja przed wybudowaniem kanału żeglugowego i śluzy pociągowej.

Tworzą go następujące obiekty:

1. Jaz stały z iglicowym upustem płuczającym o zamknięciu iglicowym (na Odrze), o świetle 120,40 m. + 14,90 m., 1895.

Jaz stały z upustem płuczającym.

Zamknięcie iglicowe upustu płuczącego jazu stałego od dolnej wody.

2. Jaz kłapowy, jednoprzęsłowy na Młynówce (z kładką komunikacyjną, roboczą, technologiczną na jazie), o świetle 12,90 m., 1986.

Jaz kłapowy na Młynówce od dolnej wody. Po lewej kanał wlotowy do elektrowni wodnej. Nad nimi – kładka komunikacyjna.

3. Jaz zasuwowy na kanale roboczym.

Jaz zasuwowy na kanale roboczym Młynówki.

4. Śluza komorowa (z przestawionymi głowami), 1856.

Śluza komorowa z przestawionymi głowami – od górnej głowy.

Tablica śluzy komorowej „małej” – wyeksponowana na ścianie „Tawerny Kapitańskiej” w Ścinawie Polskiej nad Odrą.

5. Śluza komorowa – mała, 1893-1897.

Śluza komorowa – mała – widok górnej głowy z lewego brzegu.

6. Śluza komorowa – duża, pociągowa, 1915.

Komora śluzy pociągowej od dolnej wody. Na prawym brzegu nowa sterówka i siedziba Nadzoru Wodnego Oława RZGW we Wrocławiu.

Awanport dolny śluzy pociągowej. Na horyzoncie – miasto Oława.

7. Zabudowa przystopniowa, 1896/1914, 2000/2001.

8. Elektrownie wodne na Młynówce (MEW I, MEW II).

Widok od dolnej wody wylotu i upustu płuczącego elektrowni oraz wylotu Młynówki zamkniętej jazem klapowym.

Wlot do elektrowni w dawnej „walcowni cynku”.

Stopień wodny powstał już w średniowieczu. Pierwsze informacje o stopniu wodnym przy młynach pochodzą z lat 1250-1369. Rzeka wykorzystywana była w celach energetycznych i już wówczas przegrodzono ją jazami piętrzącymi wodę. Nasycenie stopnia obiektami budownictwa wodnego i przemysłowego sięgającymi średniowiecza niesie w sobie świadectwo przekształceń całych procesów technologicznych towarzyszących zależności człowieka od przyrody. Stopień prezentuje wybitne wartości historyczno-techniczne pomagając zrozumieć bogactwo techniki zastosowanej w celu wykorzystania żywiołu wodnego na potrzeby człowieka.

Jazy

Przy jazach funkcjonowały kanały robocze zwane młynówkami. Na młynówce w Oławie w miejscu drewnianego w roku 1775 ukończono budowę murowanego młyna. Młynówka w Oławie do dziś doprowadza wodę do istniejących elektrowni wodnych: jednej w miejscu dawnego młyna, a drugiej w hali dawnej odlewni cynku, która to była inwestorem ostatniej w XIX stuleciu (1892-1895) odbudowy oławskiego jazu stałego na Odrze. Dla piętrzenia wody Młynówki celem uzyskania spadku potrzebnego do poruszania turbin wybudowano dwuprzęsłowy jaz zasuwowy. W 1977 roku

podczas powodzi mechanizm zasowy jazu południowego wysadzono w powietrze. Młynówkę zamknięto grodziami stalowymi Larsena. Odbudowano go w 1993 roku w konstrukcji klapowej kilka metrów poniżej starego. W 1994 roku wykonano projekt techniczny remontu jazu stałego na Odrze. W 1977 roku podczas powodzi mechanizm zasowy jazu południowego wysadzono w powietrze. Odbudowano go w 1993 roku w konstrukcji klapowej kilka metrów poniżej starego. W 2003 roku zaplanowano modernizację kłapy jazu oraz wykonanie remontów przyczółków i ubezpieczeń od wody górnej i dolnej. Jazy zachowały wyposażenie z okresu budowy lub ostatniej przebudowy. Jaz stały z zamknięciem iglicowym lewego przęsła (upustu płuczącego) był ostatnią tego typu konstrukcją na Odrze. W 2022 r., na jazie stałym rozpoczęto budowę elektrowni wodnej, która ma mieć moc około 4 MW. Wybrany w przetargu generalny realizator inwestycji będzie miał za zadanie zbudować siłownię i dostosować jaz Oława do potrzeb energetycznych (przebudować na klapowy). Czytaj więcej na: <https://inzynieria.com/energetyka/wiadomosci/25973,mala-elektrownia-na-odrze>

©

inzynieria.com

Przebudowa jazu (głównego na klapowy).

Źródło: <http://pilamlyn.pl/porfolio-project/jaz-glowny-na-odrze-w-olawie/>

Śluzy

Pierwszą śluzę komorową w Oławie zbudowano jako drewnianą w latach 1781-1783 o długości około 30 metrów. Została przebudowana na murowaną w latach 1836-1841, a następnie w 1872 roku – uzyskując kształt śluzy z przestawionymi głowami utrzymany do dzisiaj (40,8m. x 5,34m.). Śluzę po zamurowaniu głowy górnej wykorzystywano jako dok naprawczy. Około 1930 roku śluzę opuszczono, zdemontowano wrota i większość mechanizmów. Kanał pomiędzy śluzą a kanałem młynówki zasypano w 1959 roku demontując stalowy most. Zamulona komora najstarszej śluzy jest wykorzystywana przez mieszkańców okolicznych budynków jako wysypisko śmieci. Ówczesnie jak i obecnie, to jedna z dwóch śluz na Odrze z „przestawionymi głowami” (druga – wyremontowana w latach 90-tych XX w. śluza Mieszcząńska we Wrocławiu).

Śluzę komorową małą zbudowano w latach 1892-1895 równolegle z I etapem kanalizacji rzeki Odry od Koźła do ujścia Nysy Kłodzkiej. Umieszczono ją na lewym brzegu Odry na wysokości jazu, powyżej wlotu do kanału młynówki – na nowym kanale. Awanport górny śluzy pełnił funkcję portu miejskiego. Z początkiem XX wieku przystąpiono do budowy nowego kanału żeglugowego omijającego istniejący stopień wodny. Na nowym kanale wybudowano w latach 1912-1915 w ramach II etapu kanalizacji Odry śluzę komorową, pociągową, dużą o standardowych dla tego odcinka parametrach: 187m. długości użytkowej i 9,6 m. Prace te nadzorował min od 1911 roku Nakonz. Na śluzie małej w latach 1948-1950 wykonywany był remont generalny. Wymieniono wrota górne na spawane. W latach 70-tych i 80-tych XX wieku całkowicie zaniechano użytkowania małej śluzy. Zostały zamulone kanały i komora śluzy. W latach 1994-1995 przeprowadzono kapitalny remont śluzy. Był on związany z koniecznością śluzowania statków w trakcie remontu śluzy pociągowej. W roku 1995 przywrócono ją do eksploatacji. Śluza mała zachowała jako jedna z nielicznych na Odrze oryginalną konstrukcję, większość urządzeń oraz architekturę budowli towarzyszących z okresu budowy. Po remontach kapitalnych zachowała wyposażenie oryginalne lub bliskie oryginalnemu włącznie z budowlami towarzyszącymi.

Na śluzie dużej w latach 1948-1950 wykonywany był remont generalny. W latach 1950-1956 nastąpiły kolejne remonty (wrót dolnych i górnych oraz urządzeń mechanicznych). W latach 1995 – 1998 wyremontowano ścianę lewą oraz wybudowano nowoczesną sterówkę. Śluza pociągowa posiada nowoczesne wyposażenie. Śluza pociągowa w znacznym stopniu straciła pierwotny wygląd. Ujawnia dzięki temu proces zachodzącej przemiany technicznej przy współczesnej modernizacji drogi wodnej.

Elektrownia wodna „dawny młyn” w 1948 przeszła remont turbiny i generatora. W 1956 roku została unieruchomiona. W 1978 zdemontowano turbinę i generator a budynek przeznaczono do rozbiórki. W 1990 roku elektrownię odbudowano, zamontowano generator i turbiny, dobudowano budynek transformatora. W elektrowni „dawna walcownia cynku” w 1958 roku zdemontowano urządzenia siłowni wodnej. W 1993 elektrownia została ponownie uruchomiona. MEW Oława II uruchomiono w roku 1993, od roku 2002 eksploatowana przez Spółkę Elektrownia Wodna we Włocławku Sp. z o.o. Od roku 2008 jest własnością Grupy ENERGA. Elektrownie posiadają nowoczesne wyposażenie.

Elektrownia wodna Oława II.

Źródło: <https://polska-org.pl/825838,foto.html?idEntity=545213>